

**“Sevil de sevme
Ağlama ağlat
Yoksa
zehrolur
şu tatlı hayat”**

*Bazı Yeni Normalci Liberallerin
kendilerine yeni bir yaşam biçimi
arayış ve diskurları*

Ali Boratav’ı sadece bir kez gördüm.
Sanıyorum 15 yıl önce, Göcek’te kısa bir bar sohbetiydi.
Ama uzaktan onu (elbette büyük kültür insanı amcasını,
efsane hekim babasını) biliyor,
yazdıklarını, deniz tutkusunu izliyordum.
Sonunda müthiş bir rehber kitap yaptı denizciler için.

Özellikle Gökova’yı barbarlıktan kurtarmaya
çalışmak ve benzeri gibi, yıllardır
insanlık için *birincil* sorunun o olduğunu,
bu sisteme şu veya bu niyetle *destek* vermenin
sadece bu sorunu daha da artıracığını savunduğum
çevre meselesiyle ilgili bazı sosyal kampanyalar vesilesiyle
dönem dönem yazıştık.

Kısa bir süre önce,
“Artık *Oksijen*’e de deniz yazıları yazmaya başladığını”
bir *WhatsApp* mesajı olarak bana da ilettiler.

Ondan sadece iki gün önce tekneyi satmıştım.
Ben de cevap olarak bunu yazdım. 😊

Çok şaşırdı.

Aramızda birkaç mesajlaşma daha oldu.
Daha çok denizlerdeki durumla ilgili
yakınma babında notlar.

Sonunda, bir akşamüstü benimle, denizle ilişkimle ilgili bir yazı yazdığı haberini verdi.

Aslında bir röportaj yapmayı düşünmüş ama sabredemeyip o yazıyı yazmış.

Ben de, gazetede o sayfayı yapacakların isteyeceğini tahmin ettiğim için, ona birkaç fotoğraf gönderdim.

Yazı bu hafta yayımlandı.

Ne yalan söyleyeyim,
özellikle “Zeren” için yazdıklarını okurken duygulandım.
Bilen bilir, az emek, kısa sürmüş geçici bir heves değildi benimki.
Deniz *gitgide* içine çekmişti.

Şimdi *motor yat* furyası hüküm sürüyor ülkede.
İrili ufaklı, her türlü gürültü yapabilen
birer *potansiyel kirletme kolyesi* gibi
dip dibe dizili hepsi istisnasız bütün koylarda.

Kendi değerlerini muhafaza etmekte,
nesilden nesile geçirmekte,
varsayılanın aksine geleneklere bağlılığında
insanı şaşırtır bizde insanlar,
hüsran yaşatır.

Ali Boratav’ın, yazılarımı,
benimle ilgili orada burada yazılanları,
arayıp bulup, bu kadar dikkatle
ve üzerinde kafa yorarak okuyup,
hakkımda söz edilenleri dinleyip
‘*beni anlama çabası*’ beni hem çok şaşırttı
(artık çok nadir bir şey bu),
hem de mutlu etti.
Bazı övgü denilebilecek kelimelerinden ise,

mahcup oldum.

Ama itiraf edeyim, “*eleştirel düşünür*” gibi
bir kavramsal tanım
(ben garibime kaç gömlek büyük bir iltifat!) için
ne diyeceğimi bilemedim.

Çünkü tıpatıp aynı düşünceler için
kimilerinin baş tacı ettiği *yaşam koçluğu* esnaflarının
“*uzak durulması şart kişiler*” listesinde
bulunduğumu bilmek de beni hiç şaşırtmazdı.

Zor bir dönemde yaşadığım yalnızlık için, birine içim dökme isteğiyle
küçük bir yakınma, düş kırıklığı dile getirdiğimde,
‘teselli’ niyetiyle en çok karşılaştığım cümle şu oldu:
“*Boşver sen de, artık insanlar böyle!*”

Nitekim geçenlerde -üstelik yakınım olan- biri
“*negatifliği*” yüzüme haykırdı. ☺

O kızgınlığın sebebini düşündüm doğrusu...

Bu, onların hayatlarına karıştığım için falan değildi.
Kişileri asla değil, ama bana empoze etmek istedikleri bazı düşünceleri,
bir süredir içselleştirmek için *gayret ettiklerini* gözlediğim
yaşam felsefesini reddettiğim içindi.

Ya da aslında,
bir bölümü onları etkilemiş ama -ne yapalım ki- bana ters gelen
kişilere ait bazı *yaşam tanımlayıcı* düşüncelerle
(bir kısmı, o fikirlerin ‘babalarına’ yakın başkalarına da yazdım
görüşümü,
bana kalırsa çoğu *çocuksu aforizmalar*, tanım uydurma gayreti onlar)
ruhlarını nasıl eşleştirebildiklerini anlamayı reddettiğim için.

Onları anlayabilecek kadar *değişmeyi* başaramadığım için de
benimseyemediğim görüştekiler için yıkıcı bir tehdit olarak
tanımlanabilirdim.

Bu konuyu açtığım bir psikiyatri hekimi dostumsa,
bu soruma ilginç bir açıklama getirdi.
Şöyle ki:

*“Bu prototip’te göze çarpan bir özellik de geliştirdikleri aşırı ‘ben’ ciliğin onları sürüklediği bir psişik regresyondur.
Bu çocukluk çağındaki bazı paternlere kadar gerileme yaratabilir.
Anlaşılmadığında aşırı öfke, hatta tepinme, ya da fırlayıp gitme davranışı bunun göstergelerinden biridir.”*

Boratav’ın kimini andığı o yazılarımda dile getirdiklerim de dahil,
bazı görüşlerim, düşüncelerimden kızgınlık yaratıcı
özet sonuç galiba şuydu.:
“Ben seni anlamak istemiyorum.”

Ama ne yazık ki, benim de, (gençler neyse ama)
orta yaşlı, akli başında insanların
ruhsal iç devrimler neticesinde bile
bu kadar hızlı değiştiğini anlayabilmem
hâlâ mümkün değil. ☺

Zaten, yakınım da
bir süre önce -bence- **ansızın**
“çok yakında her şeyin çok iyi olacağına”
karar vermişti. Artık pozitif bakıyordu dünyaya.

İnsanının zihniyeti şundan bundan etkilenir. Tamam.

Bir insan
bugün için hiç kuşku duymadığı ve
neredeyse *şimdilik* inanç mertebesindeki
“**yeni hayata bakış**” görüşlerine dayanarak;
(elbette kendisinin bileceği iş)
bir başkasının fikirlerini beğenmeyebilir,
onunla tartışabilir.

Ama bana ürkünç ve tuhaf gelen şu:
İçinde uzun bir geçmişten süzölmüş
bir küçücük ‘*insani tereddüt*’ bile

hissetmemek.

Onca yıllık birçok şeyi birlikte yaşamışlıktan sonra
ağır bir küfür gibi
“**yüzüme bir şeylerle vurmak**” isteğini
‘zapt edememek’.

Ne yazık ki bunu psikiyatr dostum gibi
olağan karşılamam pek mümkün olmadı..

Bu *elbette* tekil bir durum değil.

Şimdi de o umutta olanları (bazı liberaller)
anlayamadığımı kabul etsem bile,
bu iddia, bazı farkında oluşlarımı ortadan kaldırmaya yetmez.
Tabii kendimce.

Kendilerince tarif ettikleri (“*yeni normal*”) zihin yapısı için
kendilerine de *rasyonalize* edebilecekleri
‘*yeni ilişki kalıpları*’ arıyor bazı insanlar.

Bunun epeydir farkındaydım.
Ama gördüğüme, onca müşkülün,
derdin, acının ortasında,
dünyaya yeni bakışı ve meşguliyetleri dolayısıyla
mesela “*elimden gelen bu*” demeye kendini ikna ederek
dolaşmayı yüceltmeye
 (“*Yoksa zehrolur bu tatlı hayat!*”)
bir ‘*Yaşam biçimi*’ diyebilmeye
dilim varmıyor.

Kimi akıl hocaları, bir ‘küresel felsefeyi’ yaygınlaştırmak için
madde madde sıralamaya çalışıyor
istedikleri *yeni* insan ve hayatın ön-koşullarını. ☺
İlginç olan şu:
Çoğu daha önce başka ‘*projelerde*’ de beraberdiler.

Böyle bir zamandan geçiyoruz.

Şimdi de bütün pusulaları
kadim kitaplıkları yakar gibi kırıp attılar.

Son birkaç yıldır ortaya sürülen tezler, buluşlar
ve bazı olumlu bilimsel gelişmelerle,
(insanlığın ve insanın *evrim* hızını -*yavaşlığını*-
ve 'değişim' diye öne sürülenlerin
sadece gayet hızlı teknolojik yenilikler olduğunu görmezden gelerek)
“**yeni bir dünya kuruluyor**” iddiasını
(Halbuki, felsefeci Ahmet Arslan,
“*Bilim sadece bir araçtır onunla dünya kurulmaz*” diyor;
dini, felsefeyi, bilimi, siyaseti
apayrı kategoriler olarak tanımlıyor)
hayatlarına *obsesif bir merkez* yapanlar,
izleyenlerden naklen anladığım odur ki,
doğal bir sonuç olarak kendilerine '*aynı tür*' insanlarla
(çoğu galiba çok genç, Hanya Konya meselesi için henüz toy)
yeni bir çevrede küçük küçük **klanlar** kurmaya başladılar:

Geçmişlerinden uzakta.
Bu bir tür *konfor* olmalı onlar için. Fikri *rahatlık*.

Bozacıların şahidi şıracıarmış.
Bu küçük klanlar sürekli birbiriyle paslaşıyor.
Eminim benim benzetmemden çok daha şık
bir adı da vardır bunun.

Çoğunluğu **egemen küresel sistem** yandaşı olan o fikirler
kimilerinin kendi geçmişlerine pek uymasa da,
pek kendilerine ait olmasa da.

Bu, bir sonuç olarak
onları çok yakın geçmişindeki
bazı kişilerden bile uzağa götürdü.

Bir arkadaşımın
(Dr. Muzaffer Uyar) ifadesiyle,
“*Mesela, şu sol liberal, hani donuk bakışlı olan
ve 'geçmişi ya da ailesi yokmuş'*

ya da yumurtadan çıkmış gibi davranan..."

Bu "**yumurtadan çıkma**" metaforu
her şeyi anlatmaya yetiyor gibi geliyor bana.

Ortalama bir zekâ, bütün bunların
kendilerini iyi kötü tanıyanlarca sezilebileceğini
için için bilmek için yeterlidir.

Sorun (**rahatsızlık**) galibe *tam* burada.

Aslında,
şu "*pozitif düşünme*"
(ne diyeyim!?)
ile *payandalanarak* yükseltilmeye çalışılan,
bugünkü dünyaya,
insan durumuna,
yerle bir edilen değerlere,
'erdem' denilen şeyi toptan unutmaya
hemen hemen sorgusuz sualsiz açık,
gerçekliklerden uzak,
tamamen teknoloji medetli
"yeni zihniyet" ile,
birinin yardımına koşmayı bile
'bir kişisel program maddesi' yapan
buz gibi bir robotsu soğukluk,
samimiyetten bunca **kolay** uzaklaşabilmek
elbette düşündürüyor beni.
Üzüyor da diyebilirim.

Hangi derdimize deva bunlar, bilemiyorum.

Eğer bu ve benzer sorularla
bir parça itiraz edecek olursanız, mesela,
"Değiştiremeyeceğin şeyler için
dertlenmekten vazgeçmeyi öğrenmek" gibi
bir *garnitür* diskur daha sürülüyor masaya. ☺

Ve ondan daha da vahimi,

birçok kavramı bu kadar birbirine karıştırarak
bir *zorlama söylem*'de
bir *bütün* olabilmesi için *toparlamaya* çalışmak,
(Bunu da birilerine bir eleştiri olarak yazdım)
araya bir-iki alçakgönüllü (*çevre felaketlerine üzülmek* vs)
cicilik sokarak, bir parça *sev beni* katmak
ve bütün bunlarda
hiçbir '**entelektüel eksiklik**' göremiyor olmak,
bir an tekrar geçti gitti zihnimden.

Bu konuyla ilgili olarak,
Ali Boratav'ın o yorumundan sonra
okuduğum bir yazıyı,
"*eleştirel düşünemilmeyi biraz kavramak*"
ve bunun da
"*negatif bir kişilik belirtisi olmadığını anlamak*"
isteyenler çıkabilir '**pozitif**' düşüncesiyle,
bu yazıya ekleyeceğim.

Bana kalırsa, dünyanın *eleştirel akıla*
her zaman olduğundan daha çok gereksinimi var.

Bisikletin didonunu ısrarla bırakmamak gibi.
Bundan vazgeçersek devrileceğiz.

Çünkü, eleştirinin önü kesilince
başıboş kalacak **gidişat**
hangi *süslü* adla olursa olsun,
şaşmaksızın,
hep ondan *doymak bilmeden* yararlanan
arsız ve gittikçe *küçülmüş bir azınlığın*
uzun süredir planladığı ve **şimdi** şebekeleştirip
ortaya sürdüğü gibi olacak.

Her zaman olduğu gibi de, *birileri*
bilerek bilmeyerek, buna yardımcı olduğuyla kalacak.

Bu *gidişatın* ise,
artık apaçık değil mi,

cehennem sığağında kavrulmaya,
sokaklarda soğuktan donmaya,
susuzluktan ölmeye,
sellerde yok olmaya,
hortumlarla uçmaya,
denizleri bitirmeye,
plastik dağlarında zehirlenmeye,
açlıktan mağazaları yağmalamaya,
bir deri bir kemik siyahi çocukların
çamurlar içinde artan ölümlerine,
dün maske yarın bir başka şey için
birbirinin gözünü oymaya,
sürekli salgınlara,
bitmeyen harplere kadar yolu var.

Önermem şu:

Kemal Tahir'in dediğı gibi:
"Akıllı adam derdini eskitmeyecek."
(Yol Ayrımı, sayfa 194)

Not:

*Ben bu satırları yazarken,
artık 'kasaba' diyemeyeceğim bulunduğum yerin
eski bir mahallesinde yüzyıllarca yıllık bir camiden
her gün olduğu gibi bir sela sesi daha geliyor.
Yeni bir yaşam peşindeki özellikle 65 yaş üstü büyük kentliler
akın akın buraya ve benzerlerine koşuştururken,
kadim yerleşmenin kendi insanları bir bir azalıyor.*

Cankurtaran sirenleri hemen hemen hiç durmuyor.

Temmuz 2021

40 yıllık denizciden denizlere veda: Bülent Korman

İletişimci ve eleştirel düşünür Bülent Korman, 47 doğumlu. ODTÜ Mimarlık koridorlarında Sinan Cemgil ile aynı havayı solumuş. İlk gençlik yıllarında Oğuz Atay'ın çok yakın dostu; Sencer Divitçioğlu'nun düşün maceralarının kulağı olmanın mutluluğunu yaşamış.

Korman, 66 kuşağının eğilip bükülmeden bugüne gelişmiş nadir temsilcilerinden biri. Kendi adıyla (www.bulentkorman.com) bir web sitesi var. Buradaki, 30 yıla yayılan yazılarının her birinde 68'in o saf ve masum isyan duygusunu görüyor, kâh hüzünlüyor kâh keyifleniyor. (Bir örnek olarak Mayıs 2018: "Başka topraklarda yazılmış Memleket Notları")

Biraz eskilere gidelim...

Bülent Korman ODTÜ'yi bitirdiğinde bir tesadüf eseri reklamcı olduğunu söylüyor. Türkiye'de reklamcılığın altın çağı ve kasa bir ücretli mesal sonrasında, 1977'de ilk butik ajanlarımızdan Era'yı kuruyor. Era, o yıllarda en az sayıda müşteriyle çalışıp, en fazla sektör ödülü alan ajanlardan biri. Birlikte çalışmaktan büyük keyif aldığı Vitali Hakkı'nın Vakko'su için yaptığı kampanya ile kazandığı son Kristal Elma'dan sonra ajansa çalışanların küdem tazminatlarını ödedi ve 1993'te Era'yı karşılıksız olarak çalışanlara devretti.

Reklamcılığa tesadüfen adım atmış olabilir, ama bu başarı herhalde tesadüf değil; Bir sohbetimizde kendisi de itiraf ediyor, sanırım katkısız bir mükemmeliyetçi.

Emekli oluyor, kendisine zaman ayırmaya karar verir. Peki, ne yapıyor?

Örnek: Herkes "Emekli olacağım dünyayı gezeceğim" der. Bülent Korman şöyle gezi güzergâhları yapıyor: "Hemingway'nin hayatı ne kadar ilginç. Onun içtiği tüm barlarda bir tek atacağı, harpe yararken unutamadığı bir omelet yediği Mont St. Michel'deki terası bulacağım." Hemingway tam bir maceraperest, Korman da böylece Venedik senin, Havana benim tüm dünyayı doluyor. Sonra mesela, Lawrence Durrell'in peşinden Korfu Adası'nı; Leonard Cohen'ın "Gorkemli Kaybedenler" romanı valzine koyup Hydra Adası'nı yolunu tutuyor. Dünya onun için bitmeyen bir öykü haline geliyor.

Örnek: Son yıllarda pek moda

herkes kendini mutfak sanatlarına adanmış. Bülent Korman, bu maceraya 40 yıl önce adım atmış şanelilerden. Ama eline Michelin Guide'i alıp keşfedilmiş 3 yıldızlı restoranlar skoru peşinde koşmuyor. Mesela Costa Brava kıyılarında El Bulli'ye uğruyor, kitabını alıyor, yemek yemiyor, ama şef Ferran Adrià'nın ünlü Barcelona pazar yeri La Boqueria'da tavsiye ettiği bir jamboncu babanın peşine düşüyor. (Bu konuda detaylar için: Deniz Alphan, "Mutfakta Erkek Var")

Denizler...

Bu arada... Daha emeklilik çağına varmadan, hayatının ilk radikal kararıyla, kendini Bodrum'a ve denizlere atmış durumda.

Sen 1984... Zeren'i 'Bodrum Gulet'i'nin babası' diye anılan Erol Ağar'ın Bodrum Kalesi yanındaki ambarı önünde, kızakta görüyor ilk kez. Kemane başlı, kepçe kuşlu, kısa salmalı zarf bir lakelet. Oyle bugünkü gibi 30-40 metre değil, tam boyu sadece 17 metre. Kızaktaki lami ise "Durukos"...

Erol Ağar

Bu tekneyi Bodrum'un ilk gulet charter şirketinin sahibi Demir Duru, Erol Usta'ya ısmarlamış. 'Çolak' lakaplı Erol Usta gibi, Demir Duru da Girit göçmeni. Bir guletin, diğer charter turizminin babası... Korman, Durukos'u öyle beğeniyor ki, 80'lerin başında tamamlanıp denize inen tekneyi ertesi yıl satın alıyor. Gölün başını da kuruyor, kızının lamlını veriyor: 'Zeren'.

O gün bugün, genişçe bir de mutfak kurduğu Zeren'de, sözcük ustası 50 yıllık arkadaşları Ferit Edgü, lezzet ustası Vedat Milor gibi nice dostunu keyifle ağırlamış. O denizleri keşfetmiş, Zeren'de ona denizciliği öğretmiş. Bülent Korman düşüncelessen sadık, duygularında laticarlı bir insan. Denizde de öyle. 40 yıl o büyütlü ahşaba dokunmaktan vazgeçmemiş, Zeren'e sadık kalmış.

Ve bir anda, bir karar: Deniz bittil! Zeren'i Urla'na devrediyor...

"Bırakıp gidiş" in

öyküsü...

Bu kararın ardındaki hissetmek mümkün mü? Korman, insanın arındığı bir evren olarak denizlere gönlü vermiş. Bugün ise denizdeki kırlılığın artmasını konuşmaktayız.

Gösterim Korman'ın web sitesinde bir başka yazısı takılıyor: '50 Yıllık Öykü, Bir Tekim Adaları' Temmuz 2019... Yazıda, Theo Angelopoulos'un 'Voyage à Cythere' filminden, Onassis'in adası Scorpios'un dedesinin vasiyetini hiçe sayan torunu tarafından bir Rus oligarha satıldığı günleri anlatılıyor. Ege gezilerimizde iki kez önünden de geçmiştik, ne de güzeldi.

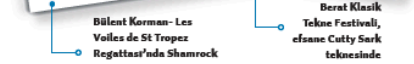
Ve bu yazının son noktası da o yazıdan: 'İlhaka, Odyessa'da olduğu gibi, bir 'yenik dönüşün' adası ise, Kythira, o filmde olduğu gibi, 'bırakıp gidişin' adasıydı'.

Bülent Korman ve kız Zeren'in adını verdiği teknesi

Bülent Korman- Les Voiles de St Tropez Regattası'nda Shamrock V dümencisiyle

Berit Klasik Tekne Festivali, Efesus Catty Sark teknesinde Jane Birkin'le

Zeren kızkakta 1984

Zeren en sevdiği ve son terk ettiği Okluk koyu'nda dinleniyor.

Turist hanımların poposu ve Zeren

Bodrum guletleri, Akdeniz'in sert havasında, azgın dalgalarda konforla yol alabilen, sakin bir akşamüstü de kıyılarda kuğu gibi süzülabilen zarif bir teknedir. Bodrum Guletleri, Giritli Ziya Usta ve ondan el alan yine Giritli bir iki ustanın eseridir. Bunların en ünlüsü de daha askerlik dönüğü sağ elini kasnağa kapıtır kaybeden Erol Ağar'dır.

Bir objektif kriter yok ama, bence Çolak Erol'un tersanesinde üretilmiş en zarif gulet de Zeren olabilir.

Daha birkaç ay önce, 85 yaşında kaybettimiz çakır gözlü Çolak Erol, 'Guletlerin babası' diye anıldığı Bodrum'da toprağa verildiği güne kadar kendini pek az anlatmıştı. Hürriyet'in ef-sane magazin müdürü Yener Süsoy araya Çolak Erol'un Bodrum Belediye başkanı kuzenini koyup güzel bir söyleşi yapmış (30 Ekim 2006, Hürriyet).

Hayat bir tesadüfler zinciri. Bülent Korman'ın doğduğu 1947'de Ziya Usta'nın yanında kırakışa başlayan Çolak Erol, denizdeki bu zarafetin sırlarını şöyle anlatıyor:

"Benim dükkan şimdiki Yetti Garı'nın yerindeydi. Karşıdaki kahveye oturup, gelip geçen güzel turist hanımları seyredirdim. Ben o turist hanımların popolarından ilham alarak yaptım, guletlerin kıyılarını. Allah için, benim yaptığım gulet kıyıları hiç kimse yapamaz. Bizim güzel Sibel Can hanım kıyızının poposundan ilham alarak da güzel bir gulet yapmak isterim doğrusu. Ben gözümlü kazandım her şeyi. Bir bakışta, teknenin milimetrik hatasını görürüm, değil ki santimlik. Benim parayla işim yok, yanlış yapılırsa, söktürür yeniden yaptırırım. O zamanlar omurgaları, elimizde keserle, baltayla düzeltirdik. Mühendisler bizden ders alırdı, şimdi bilgisayar var, ağırlar biçilmiş halde geliyor."

"Cinayet işleyemeyeceğime göre..."

Arada sırada Bülent Korman'la dertleşiyorsunuz, her konuşma "Biz denizleri sevmiyoruz, onu tüketiyoruz" sözleriyle bitiyor. Bu türkeniş hissedilebilir, tarihe bir kayıt düşülmeli için üç soru: **Bülent Hocam, 30-40 yıl eskilere dönelim, Zeren'le tanıştığınız günlerde denizlerde neler umuyordunuz, neler buldunuz?**

Denizler bir gizemi. Sonra Equilibrium'u buldum; sonsuz bir denge. Bir gün Okluk'ta Sadun Abi'nin simgesel kabri karşısında demirdim. Alacakaranlıkta koy havuzlukta uyandım. Kuşlar korusu şakıyor, ama denizde en ufak bir kıpırtı yok. Derken ağustos böcekleri, orkestranın yaylı sazları gibi devreye girdi. Ağaçlarda tül tül yapraklar, domus gibi duruyorlar. Ormanın arasında ışık şemeleri, sanki gökyüzünde asılı kalmışlar. Sığla ağaçlarının kokusunu içime çekiyordum. O an gözlerimi bile kırıma korktum. En ufak bir hareket bu dengeyi sonsuza dek bozabilirdi gibi geldi.

Her öyküde kırılma noktaları vardır? Peki, sizin için denizler nerede bitti? Zeren'den ayrılma kararını nerede, nasıl verdin?

Yılların verdiği yorgunluk da var. Zindelik, sağlık elimizden kayıp gidiyor. Ama kırılma noktası, kesinlikle Okluk'ta Turgut Yücel'in ahşap işkalesinin söküldüğü o gündür. Zeren, Okluk'u terk eden sanırım son tekne oldu. Bir yanda rahmetli Turgut, tezisten kurtarabileceği üç-beş eşyayı paketiye. Bir yanda eşi Durkadın yağlı anasını teselli etmeye çalışıyor. İşte o gün "Yeter, nereye kadar" dedim.

Duydum ki, Zeren geçtiğiniz aylarda yeni sahibesiyle Gücek'e taşınmış. İsmi de İsmet; mitolojisiindeki adalet-uzlaşma tanrısı 'Forseti' olmuş. Ne dersin? Nasıl bir gelecek bekliyor Forseti'yi?

Doğann, denizin kirliliği artarak geliyor. Sen de yazıyorsun. Ama şu da net: Asıl kirlilik insanları. Görgüzlük. Balıkçı'yı takiple vatan edindiğimiz Gökova'da gördüğüm bazı müstaza denizcilik örneklerine bakıp, 'cinayet işleyemeyeceğime göre, evladda' dedim... Ama bak görecekin... Görgüzlükler de bir hevestir. Denizlere geldikleri gibi, gidecekler de!

Eleştirel düşünme ve eleştirel düşünürlerin özellikleri

Uzm. Kl. Psk. Mehmet Emin KIZGIN

Eleştirel düşünme kavramsal açıdan zihinsel bir süreç olarak algılanmasına rağmen, aynı zamanda bir yaşam biçimidir. İnsanlar dinlerken, düşünürken, okurken, yazarken ya da bilgilerini aktarırken eleştirel düşünceye sahip olabilir.

Eleştirel düşünmenin sekiz özelliğini tanımlanmıştır, eleştirel düşünme soru sormayı, bir problemi tanımlamayı, delilleri incelemeyi, varsayımları ve önyargıları analiz etmeyi, duygusal akıl yürütmelerden kaçınmayı, aşırı basitleştirmelerden kaçınmayı, başka yorumlamaları düşünmeyi ve belirsizliği tolere etmeyi içermektedir. Belirsizlikle uğraşmak eleştirel düşünmenin aynı zamanda önemli bir parçası olarak görülür. Belirsizlik ve şüphe eleştirel düşünme işlevlerine hizmet eder ve her ikisi de düşünme süreçlerinin verimli ve gerekli parçalarıdır.

Çoğu kaynak tarafından tanımlanan eleştirel düşünmenin bir diğer özelliği (Meta Cognition) üst biliştir. Bireyin kendi zihinsel süreç ve performanslarının farkında olmasına biz üst biliş diyoruz. Örneğin, üst biliş düzeyi yüksek olan bireyler aktif okuyuculardır. Okuma süreci boyunca okuduklarını sorgular, destekler ve yargılarlar. Böylesi faaliyetlere katılan öğrencilerin eleştirel düşünürler ve öğrenciler olması daha olasıdır. Eleştirel düşünüşten yoksun kişiler neyi neden yaptıklarının ayırımına varamazlar.

Eleştirel düşünürler şüpheli, açık görüşlü, adaletli, mantık ve delile değer veren, berraklık ve açıklık delisi, değişik açılardan bakabilenlerdir. Ayrıca şartlara göre durumlarını değiştirebilirler. Eleştirel düşünen kişi düşüncelerini beğenmediği kimseye, “Düşüncelerini kabul etmiyorum ama onları özgürce söyleme hakkını ölünceye kadar savunacağım” diyen büyük Fransız düşünürü Voltaire’nin bu yargılarını bir ilke olarak benimsemiştir

Eleştirel düşünme yaklaşımı genel olarak yukarıda belirtilen özellikleri içermekle birlikte eleştirel düşünme özelliklerine sahip olmayan birisi, hiçbir şeyle fazla ilgilenemeyen, gerçeklerle alakadar olmayan, düşünmeyi reddeden, kapalı görüşlü, esnek olmayan, duyarsız, diğerlerinin düşüncelerini anlamayan, fikirlerini kalitesini tartmak

gerektiğinde adil olmayan, önsezileri reddeden, sonuca atlayan veya karar vermeyi çok geciktiren ve bir fikri tekrar incelemeyi reddeden birisidir. Eleştirel düşünüşe erişememiş kişiler, kendilerini yenileme, öğrendiklerini tazeleme gereksinimini duymazlar. Belirli kalıpların, belirli formül ve öğretilerin içinde donup kalmışlardır.

Öyleyse eleştirel düşünmeyi kullanan bireylerin genel özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

Yeni fikirleri algılayabilirler ve kabul edebilme; bilinmeyen araştırma isteği; güçlü sezgilere sahip olma; dikkatli ve meraklı olma,

Zihinsel uğraşılarda bulunmayı ve problem çözmeyi sevme,

Sebeup-sonuç ilişkilerine meraklı olma, öğrendiği kavramları uygulayabilme ve gerçeği keşfetmeyi sevme; kişisel sayı sistemleri, yeni bir takvim ya da alfabe geliştirme,

Bir kez karşı karşıya kaldığı bir malzemeyi akılda tutma,

Sözel becerilerde gelişkin olma, kelime bilgisinin çeşitliliği; kendini kolaylıkla ayrıntılı olarak ifade edebilme,

Araştırmacı olma; yüksek not alma isteği ve dış yaptırımlara bağlı olmayan bir öğrenme isteğine sahip olma,

Duyarlı olma, başkalarıyla empati (bir an için kendini karşısındakinin yerine koyarak onun duygularını anlama) kurabilme; duygusal desteğe gereksinim duyma,

Enerjik, uyanık ve istekli olma; Yeni yaklaşımlar arama, yeni bir konuya ilişkin yoğun çaba ve çalışmalara girme,

İş ve çalışmada bağımsız olma ve çalışmalarında dayanak olarak kendini alma,

Arkadaş canlısı olma; kabul gereksinimi nedeniyle dışa açık ve sosyal olma.

Ayrıca bu tür bireyler:

Kendilerine Karşı dürüsttürler, engellemelere karşı dirençlidirler, çatışmalardan yılmazlar, çok soru sorarlar, yargılara ulaşmada delillere dayanırlar.

Eleştirel düşünme etkinliği sürekli ve dinamik bir süreçtir. Ancak bireysel zaaflarımız ve kendi dışımızda gerçekleşen engellerden dolayı

eleştirel düşüncelerimizi kesintiye uğratiyoruz. Bazı şeyleri irdelemeden, bilinçsiz ve körü körüne kabul etmek zorunda kalıyoruz. Otoriteye bağımlılık eleştirel düşünme engellerinin başında geliyor. Belli bir otoriteye bağlanma ve düşünceleri o doğrultuda kalıplaştırma ve dondurma düşünmeyi kökünden yok ediyor. Otoriter düşünen bir insan ya başkalarına bağımlı oluyor ya da kendisini büyük bir otorite olarak görüp başkalarını eziyor. İşin şaşırtıcı ya da çelişkili yanı bizde çoğu kez eleştirel düşünme ile otoriter düşünmenin bir tutulması ya da birbiriyle karıştırılması. Oysa eleştirel düşünme belli bir konuda bir otorite olma, daha iyiyi bilme, üstün olma anlamına gelmiyor.

Eleştirel Düşünürler

Eleştirel düşünürler kendilerine karşı dürüsttürler, bilmedikleri şeyi kabul ederler, sınırlarının farkındadırlar ve kendi hatalarının takipçisidirler.

Eleştirel olmayan düşünürler, yaptıklarından daha çok bildiklerini varsayarlar, sınırlılıklarını reddederler, görüşlerinin hatadan uzak olduklarını kabul ederler.

Eleştirel düşünürler anlamak için uğraşırlar, meraklarının canlı kalmasını sağlarlar, karmaşıklıklara karşı sabırlı olurlar ve çatışmaların üstesinden gelmek için zamana yatırım yapmaya hazırdırlar.

Eleştirel olmayan düşünürler, karmaşıklıklara karşı sabırsızdırlar ve bundan dolayı karmaşıklığı anlamak için caba harcamaktan çok karmaşıklık içinde kalmayı tercih ederler.

Eleştirel düşünürler, kişisel tercihlerin tarafındadırlar ve kanıtlar yararsız olduğu zaman da hüküm vermeyi erteleyerek yargılarını kanıtlara dayandırır. Yeni deliller hata verdiği zaman yargılarını gözden geçirirler.

Eleştirel olmayan düşünürler yargılarını izlenimlerine dayandırır ve karşıt tepki gösterirler. Kanıtların kalitesi ve niceliği ile ilgilenmezler, ısrarla eski görüşlerine bağlı kalırlar.

Eleştirel Olmayan Düşünürler

Eleştirel düşünürler diğer insanların fikirleri ile ilgilidirler ve bundan dolayı diğer insanlarla aynı düşüncede olmasalar bile onları dikkatlice dinlemeye ve okumaya isteklidirler.

Eleştirel olmayan düşünürler kendi görüşleri ve kendileriyle meşguldürler. Bundan dolayı diğerlerinin fikirlerini paylaşmaya isteksizdirler. Anlaşmazlığın ilk işaretinde “Bunu nasıl çürütebilirim? Düşüncesine eğilimlidirler.

Eleştirel düşünürler, çoğunlukla doğru olmayan aşırı uç fikirlerin farkındadırlar bundan dolayı onlardan kaçınırlar, haklı düşüncelerini uygularlar ve dengelenmiş bir yaklaşımı ararlar.

Eleştirel olmayan düşünürler dengeleme ihtiyacına önem vermezler ve kendi görüşlerine destek veren görüşlere öncelik verirler.

Eleştirel düşünürler, önyargısız uygulama yaparlar, kendilerinin kontrol edilmesinden ziyade duygularını kontrol etmeyi tercih ederler ve hareket etmeden önce düşünürler.

Eleştirel olmayan düşünürler, kendi duygularını takip etmeye ve düşünmeden hareket etmeye eğilimlidirler.

Eleştirel Düşünme Niçin Gereklidir?

Eleştirel ve Orijinal düşünce cezasını basitleştirme:

Sınıflarda ve şirketlerde insanlar “aptal” görünmekten ve daha saçma sorular sormaktan korkarlar, öyleyse öğretmenler ve işverenler itaati ve aptallık korkusunu sınıflardan ve işyerlerinden kaldırmaya başlamalıdır. (Carol Travis)

Çocuğun aile ve okul ortamında ürettiği fikirleri serbestçe dile getirmesine izin verilmezse, başarılı olduğu konular görmezlikten gelinip sürekli eleştirilirse, istekleri dikkate alınmazsa, bu tür çocukların kendini geliştirmede, kendine güvende sınırlılıkları bulunur. Özellikle aileden itibaren başlayan bu olumsuzluklar eleştirel ve yaratıcı düşünmeyi köreltmektedir.

Geleneksel eğitim anlayışında öğrenciler bilginin pasif alıcıları olarak görürler. Teknolojiyle birlikte bugün kullanılabilir olan bilgi miktarı muazzamdır. Bu bilgi patlaması gelecekte de devam edecek gibi görünüyor. Öğrenciler sadece pasif bilgi alıcıları değil aynı zamanda bu bilgiyi rafine olarak algılayabilmek için rehberliğe ihtiyaç duyarlar. Öğrencilerin akademik çalışmaları için eleştirel düşünme becerilerinin geliştirmeye ve onları etkin olarak uygulamaya İhtiyaçları vardır. Karşılaşılabilecek karmaşık problemler, hızlı teknolojik değişimler ve bilgi

patlamaları, sonucunda alınmaya zorlanacaklar, kararlar karşısına her zaman çıkacaktır

Özgür ve sorumluluk sahibi bir insan olmak, kolay ve rasyonel tercihler yapabilmek anlamına gelir. Eleştirel düşünmeyen bir birey rasyonel tercihler yapamaz. Ve rasyonel tercihler yapmak için gerekli olan becerilere sahip olmayanların kendilerine sunulan hazır bilgileri almak, sahip olduğu sınırlı bilgiler ışığında karar vermek ve çoğu zaman kendi adlarına verilen kararları uygulamaktan başka şansları yoktur.

Eleştirel düşünmenin özelliklerinde anlatıldığı gibi eleştirel düşünce sorgulamayı içerir. Öğrencilere güzel sorular sorma, eleştirel düşünme eğitim verdiğimiz alanlarda gelişmelerini ilerletmek adına eleştirel düşünme becerilerini öğretmek çok önemlidir. Her alan sadece yeni soruların ciddiye alınmasıyla ve genellemeleriyle yaşayacaktır

Eleştirel olmak demek İnsanın her zaman olumsuz olması ve her şey hakkında aşırı eleştirici olması demek değildir. Eleştirel olmak demek olumlu olarak kullanırlar. Burada tanımlanan insan her zaman “niçin, nasıl, şöyle olursa ne olur” sorularını soran insan değildir. Eleştirel düşünme problemlere, sorulara ve konulara nasıl yaklaştığınızdır. Bu bizim gerçeği yakalamamızın en iyi yoludur ancak hala hiçbir garantisi yoktur. Gerçeği bulmak hiç bir zaman kolay olmayacaktır. Eleştirel düşünme bu yolda yürüyebilmektir.

Eleştirel düşünme bilgili ve düşünceli vatandaşlık, demokratik kurumların ve özgür merkezi sistemler için gerekli bir koşuldur. Bu değer, gerçekte o kadar önemli ki, eleştirel şekilde düşünmeyi öğretmek için tüm vatandaşları eğitmeye çalışmamız gerekliliği milli bir görevdir. Sadece onların iyiliği için değil geri kalanlarımızın iyiliği içinde.

Eleştirel düşünmeyi öğretebilmek için bunu amaç edinenlerin örnek oluşturmaları gerekiyor. Öğretmensiniz, öğrencilerle olan iletişiminizle, araştırmacıysanız yaptığınız araştırmayla, yönetici iseniz çalışanlarınızla olan etkileşimlerinizle, sanatçıysanız sanatınızla düşünsel etkinliğin ne olduğunu göstereceksiniz. Düşünsel sürekliliğin gelişebileceği bir ortam, bir atmosfer oluşturmak büyük ölçüde eleştirel düşünme kalıyor. Bu konuda, eleştirel düşünür ne kadar yalnızda olsa yaşam karşısında aldığı tavır ve kendine güveni başarısı için bir temel olmaktadır.

Unutmayalım! Okuduğunuz, gördüğünüz, duyduğunuz her şeye her an her dakika bilinçle, sorgulayarak bakabilme, bağlantıları görüp değerlendirebilme, başka görüşlere ve düşüncelere açık olma, sürekli

olarak kendini yenileme, eleştirel bakış açısına ve coşkusunu içinizde duymanıza bağlı.

Eleştirel düşünenlerin kendilerine güvenleri ve saygıları yüksektir. Üşenmeden ertelemeden ve vazgeçmeden eyleme geçebilmek kendine saygısı yüksek bireylerin bir özelliğidir. Bunu öğrenmek eleştirel düşünmenin sacayaklarından birinin güçlenmesini, dolayısıyla da kendine saygının güçlenmesini sağlamak demektir.

www.doktorsitesi.com